
Tweede Vlaams actieplan energie- efficiëntie

Stakeholdersoverleg
28 april 2011

Ann Collys en Nadine Dufait

Inhoud

- Richtlijn 2006/32 –ESD
- Werkzaamheden en ondersteuning van de EC
- Geharmoniseerde berekeningsmethodes
- Template
- Samenwerking op Belgisch niveau – ENOVER
- Tweede Vlaams APEE
- Verdere planning

Richtlijn 2006/32 - ESD (1)

- Toepassingsgebied:
  - alle aanbieders van maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie, energiedistributeurs, distributienetbeheerders en detailhandelaars in energie
  - alle eindafnemers, behalve de bedrijven die onder de VER-richtlijn vallen en de strijdkrachten
- Vaststellen van een nationale indicatieve energiebesparingsstreefwaarde van 9%
- Nemen van maatregelen om deze streefwaarde te bereiken
- Monitoring van maatregelen
- Uiterste omzettingstermijn voor de richtlijn: 17 mei 2008

Richtlijn 2006/32 – ESD (2)

- 3 EEAP's bij de Commissie in te dienen:
  - uiterlijk op 30 juni 2007, 30 juni 2011, 30 juni 2014
- Inhoud tweede en derde EEAP's:
  - de vastgestelde energiebesparingsstreefwaarden;
  - een omschrijving van de geplande maatregelen om de streefwaarden te bereiken;
  - een evaluatie en beoordeling van het vorige actieplan (2007);
  - de resultaten van de reeds gerealiseerde energiebesparingen;
  - plannen voor extra maatregelen in geval de streefwaarden (feitelijk of vermoedelijk) niet worden gehaald;
  - een omschrijving van de maatregelen die genomen worden om de voorbeeldrol van de publieke sector te vervullen;
  - een omschrijving van de maatregelen inzake informatie- en adviesverstrekking aan de eindverbruiker.

Werkzaamheden en ondersteuning van de EC (1)

- EDMC
  - Gemiddeld twee vergaderingen per jaar
  - Overzicht initiatieven EC
  - Overzicht acties lidstaten
  - Feedback van LS aan EC
- Concerted Action
  - Overleg tussen 27 LS, Kroatië en Noorwegen over de implementatie van de ESD
- Geharmoniseerde berekeningsmethodes voor energiebesparing en geharmoniseerde levensduren
- Ontwikkeling template voor het tweede actieplan

Werkzaamheden en ondersteuning van de EC (2)

- Tweedaagse training in oktober 2010 en november 2010 (In Brussel en Ispra, Italië)
- Hulplijn (telefonisch en per e-mail)
- Lijst van FAQ's

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (1)

De ESD-richtlijn voorziet:

- Monitoring van energiebesparing vanaf 1 januari 2008 (artikel 4)
- Vóór 1 januari 2008 bezorgt de Commissie aan de lidstaten (artikel 15)
  - een geharmoniseerd bottom-up berekeningsmodel
  - een top-down model
- Tegen 30 juni 2008 werkt de Commissie een reeks geharmoniseerde energie-efficiëntie indicatoren en daarop gebaseerde benchmarks uit (artikel 15)

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (2)

- Historiek
  - Europees project EMEEES (IEE) met 21 Europese partners, gecoördineerd door Wuppertal Institute for Climate, Environment and Energy
  - Werkgroepen top-down en bottom up met experts uit alle lidstaten
  - Toelichting en discussies binnen EDMC
  - Verschillende ontwerpen:
    - Geharmoniseerde methodes voor bottom-up berekeningen
    - Richtlijnen voor top-down berekeningen
  - Conclusie:
    - Beschikbaarheid gegevens en methodes binnen LS te divers
    - Consensus niet mogelijk

ALGEMENE AANBEVELINGEN

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (3)

- Vrije keuze
  - Bottom-up, top-down of combinatie (zelfs binnen dezelfde sector)
    - Voorbeeld:
      - Huishoudens: bottom-up
      - Industrie: deels bottom-up/deels top-down
      - Transport: top-down
    - 20 tot 30 % van het eindenergiegebruik moet bottom-up worden aangetoond
    - Dubbeltellingen vermijden
- Geharmoniseerde methodes **moeten niet gebruikt worden, wel aanbevolen**
- Bij gebruik van eigen methodes: beschrijving en motivatie nodig

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (4)

- Top-down
  - Voor alle sectoren (behalve landbouw)
  - Twee soorten indicatoren
    - P (preferred indicator)
    - M (minimum indicator)
    - Klassieke indicatoren per m², per woning, per productie-eenheid, ...
  - Referentiejaar: 2007
  - Early actions (voor 2008): inrekenen via bottom-upberekeningen

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (5)

- Bottom-up
  - Hoofdzakelijk voor gebouwen
  - Zowel voor “early actions” als voor nieuwe maatregelen
  - Geven het verschil tussen “voor” en “na” implementatie van een maatregel
  - Correcties voor externe condities, zoals klimaat
  - Drie categorieën en verschillende baselines
    - 1) Vervanging van bestaande installaties en toestellen door nieuwe, meer energie-efficiënte
    - 2) Energie-efficiënte renovatie van bestaande installaties of gebouwen
    - 3) Aanschaf van nieuwe energie-efficiënte installaties of toestellen of bouw van nieuwe energie-efficiënte gebouwen

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (6)

Categorie	Baselines
Vervanging bestaande installaties of toestellen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Maatregelen voor 2008 (early action): gemiddelde stock in 1995 2) Maatregelen tussen 2008 en 2016: gemiddelde stock in 2007
Energie-efficiënte renovatie bestaande installaties of gebouwen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nooit gerenoveerde gebouwen voor 1995 (1991): gemiddelde stock van de constructieperiode van het gebouw of volgens de bouwcode die van kracht was 2) Gerenoveerde gebouwen voor 1995 (1991): gemiddelde stock van de periode van de laatste renovatie voor 1995 3) Voor installaties: gemiddelde stock van het jaar waarin de installatie die gerenoveerd werd, geplaatst werd
Aanschaf van nieuwe energie-efficiënte installaties of toestellen of bouw van nieuwe energie-efficiënte gebouwen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Bijkomende nieuwe energiezuinige toestellen (zie categorie 1) 2) Nieuwe gebouwen: eerste nieuwbouwcode geïntroduceerd na 1995 (1991) of de nieuwbouwcode van kracht in 1995 (1991)

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (7)

- 11 bottom-up formules:
  1. Renovatie van bestaande residentiële en tertiaire gebouwen
  2. Isoleren van bestaande gebouwcomponenten (dak, muur, vloer, beglazing)
  3. Introduceren van bouwcodes voor nieuwe gebouwen en promotie van gebouwen die beter doen dan de bouwcode
  4. Vervanging van verwarmingsinstallaties
  5. Vervanging of nieuwe installatie van sanitair warm water installaties
  6. Vervanging of installatie van airconditioning split systemen (kleiner dan 12 kW)

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (8)

Vervolg bottom-up formules:

- Zonneboilers
- Vervanging of plaatsing van nieuwe huishoudtoestellen in residentiële gebouwen
- Vervanging of plaatsing van nieuwe lampen in residentiële gebouwen
- Vervanging of verbetering of plaatsing van nieuwe verlichtingssystemen of componenten
- Vervanging of plaatsing van nieuwe kantooruitrusting in bestaande of nieuwe tertiaire gebouwen

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (9)

- Europese defaultwaarden voor huishoudelijke toestellen, verlichting en kantooruitrusting
  - Mogelijke input voor bottom-up berekeningsmethodes
  - Enkel beschikbaar voor toestellen met een gelijkaardig gebruikspatroon in de lidstaten (dus niet voor bijvoorbeeld verwarming)
  - Voorbeelden:
    - Koelkast (67 kWh/jaar)
    - Spaarlamp (47 kWh/jaar)
    - Wasmachine (13 kWh/jaar)
    - Elektronische ballast (15 kWh/jaar)

Geharmoniseerde berekeningsmethodes (10)

- Aanbevolen gemiddelde levensduren
  - Voor energiebesparende maatregelen en -programma's
  - Te gebruiken in de bottom-up berekeningen
  - Afwijking van defaultwaarde mogelijk indien motivatie

Template (1)

- Diverse ontwerpen besproken tijdens EDMC en CA
- Definitieve template eind oktober 2010 beschikbaar
- Niet verplicht te gebruiken
- Vrij aan te passen

Template (2)

- Hoofdonderdelen
  - Algemene context
  - Finale energiebesparingen bij de eindgebruikers
    - Doelstellingen en (verwachte) resultaten
    - Maatregelen en finale energiebesparingen
      - per sector: gebouwen, industrie, energie (verplichtingen energiebedrijven), mobiliteit, glastuinbouw
    - Publieke sector
      - Voorbeeldrol en overheidsopdrachten
    - Informatieverlening
    - Verplichtingen voor de energiesector om energiebesparingen te promoten
    - Energiediensten
  - Instanties belast met het toezicht
  - Annex berekeningsmethodes

Template (3)

Gevraagde informatie per maatregel (deel 1)

Title of the energy saving measure		
Index of the measure		<i>for example use B1, B2, ... Bn</i>
Description	Category	<i>See Annex 1 for help. Multiple choice is possible</i>
	Timeframe	<i>Start: End: Foreseen major changes, amendments, improvements:</i>
	Aim/brief description	
	Target end-use	
	Target group	
	Regional application	<i>Only if relevant</i>

Template (4)

Gevraagde informatie per maatregel (deel 2)

Information on implementation	List and description of energy saving actions substantiating the measure	<i>Details on the actions (individual elements/types of intervention): detailed qualitative description how these actions will or have led to energy savings for the final energy consumer.</i>
	Budget and financial source	<i>Per year and/or total, indicating EU contribution and/or other sources</i>
	Implementing body	
	Monitoring authority	
Energy savings*	Method for monitoring/measuring the resulting savings	<i>BU, TD, or other method. Please provide details if appropriate (consider Annexes)</i>
	Savings achieved in 2010*	<i>Indicate the energy saving results as of 2010 pertaining to the measure</i>
	Expected energy savings in 2016*	
	Expected impact on energy savings in 2020 (if available)	
	Assumptions*	<i>Indicate the basic assumptions Indicate the conversion factors that were used. (Consider Annexes)</i>
	Overlaps, multiplication effect, synergy	<i>Highlight interaction with other measure(s) and how it is dealt with</i>

Samenwerking op Belgisch niveau – ENOVER (1)

- Coördinatie van de omzetting binnen ENOVER
  - Oprichting specifieke werkgroep
- Principieel akkoord tussen de gewesten en de federale overheid over de omzetting
- Richtlijn is overwegend een bevoegdheid van de gewesten
- Lidstaten moeten een actieplan indienen
  - nationaal actieplan nodig
  - eerste actieplan: drie gewestelijke plannen en luik federale maatregelen + overkoepelende nota
  - onduidelijk voor EC

Samenwerking op Belgisch niveau – ENOVER (2)

- Basisafspraken bij het eerste actieplan
  - Streefwaarde = 9% per gewest
    - Dus indicatieve streefwaarde voor België is 9%
  - Tussentijdse doelstelling per gewest bepaald, nationale tussentijdse doelstelling is som van de drie gewesten
  - Federale maatregelen zijn “extra”
  - Gemeenschappelijke methodologie voor de bepaling van de doelstelling
  - Elk gewest werkt een eigen energie-efficiëntieplan uit met maatregelen die toelaten om de gewestelijke doelstelling te realiseren

Samenwerking op Belgisch niveau – ENOVER (3)

- Voor het tweede actieplan:
  - meer afstemming nodig
  - Integreren van de verschillende plannen tot 1 nationaal plan absoluut noodzakelijk
- Taken van de werkgroep:
  - Interpretatie formules van de EC voor de berekening van energiebesparing
  - Overleg over inputgegevens en parameters
  - Harmonisatie van parameters (in de mate van het mogelijke)
  - Gezamenlijke studie over de toepasbaarheid van de top-down-indicatoren
  - Afspraken over het detailniveau van de beschrijving van maatregelen en acties
  - Nationaal actieplan samenstellen

Tweede Vlaams Actieplan Energie-Efficiëntie

- Vlaamse doelstelling :
  - 2010: 5.653 GWh (1% per jaar)
  - 2016: 16.959 GWh (9%)
- Principes berekening doelstelling:
  - Gemiddeld gewestelijke energiebalansen 2001-2005, finaal verbruik
  - Geen restbrandstoffen
  - Geen “niet-energetisch verbruik”
  - VER-bedrijven in mindering gebracht
  - Aftrek van de strijdkrachten
- Gecumuleerde jaarlijkse besparingen – rekening houdend met de levensduur van de maatregelen

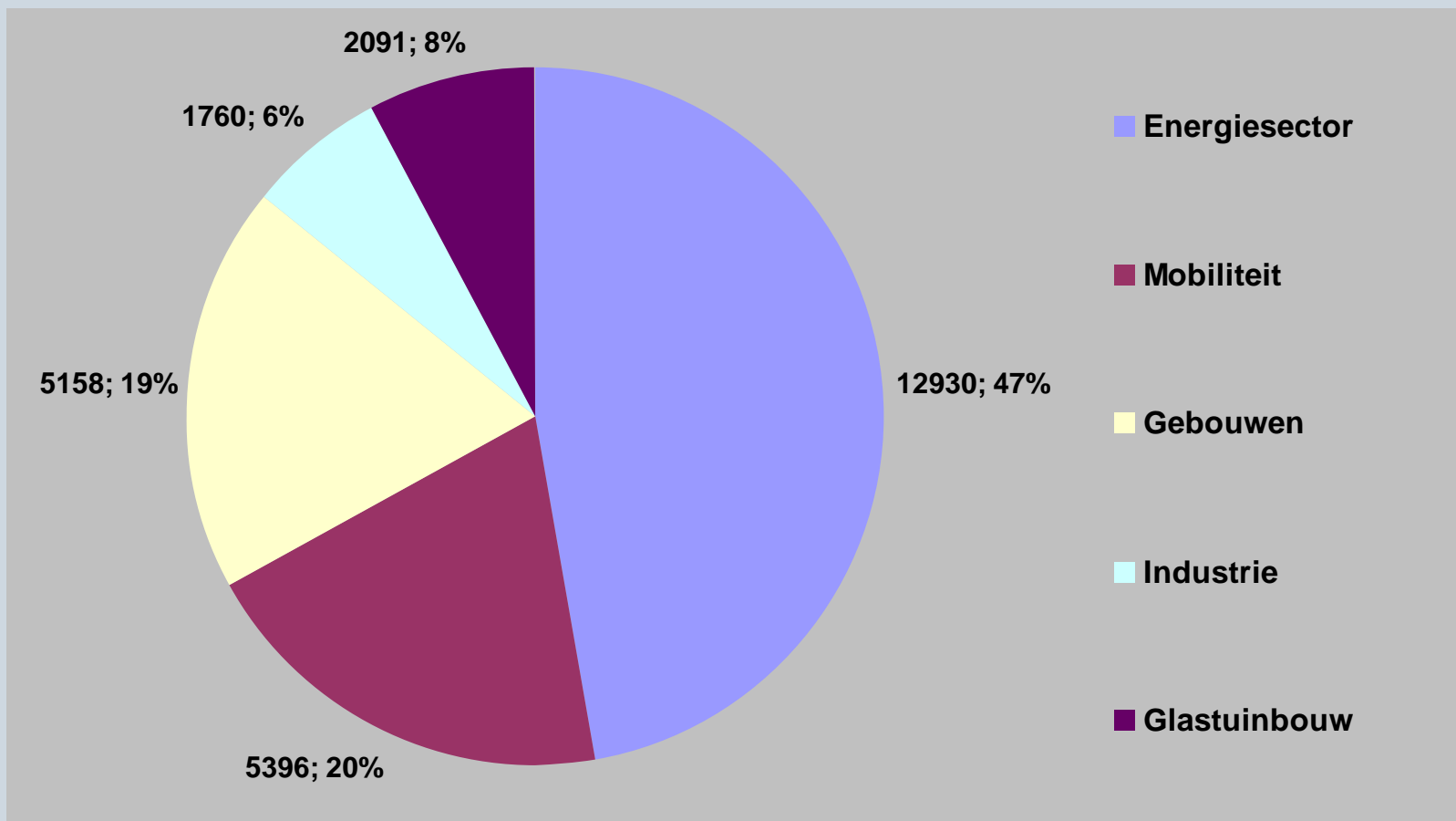
Doelstelling versus prognoses

	2010	2016
Indicatieve finale energiebesparingsdoelstelling 1 ^{ste} actieplan (1)	5.653 GWh	16.959 GWh
Verwachte energiebesparing (2)		
-1 ^{ste} actieplan	9.184 GWh	18.174 GWh
-2 ^{de} actieplan	12.444 GWh	27.336 GWh
(2)/(1)		
-1 ^{ste} actieplan	162 %	107 %
-2 ^{de} actieplan	220 %	161 %

Berekende besparingsmaatregelen en methode

Sector	Beleidsmaatregel	Berekeningsmethode
Gebouwen	-K55-norm en beslist E-peil pad -verlaging onroerende voorheffing	Bottum-up Geharmoniseerde formules EC
Industrie	lopende audit- en benchmarkconvenanten	Bottum-up Berekend door Verificatiebureau
Energiesector	-REG ODV netbeheerders + Vlaamse dakisolatiepremie -Groenestroomcertificaten PV, voorafgegaan door subsidies -WKK-certificaten	Bottum-up Geharmoniseerde formules EC, behalve eigen methode voor spaardouchekop, relighting/newlighting, toerentalregeling, ventilatie met warmterecuperatie, PV en WKK
Mobiliteit	Ontwerp Mobiliteitsplan 2003 en daaruitvolgende plannen en maatregelen	Top-down Geharmoniseerde formules EC Cfr. WM-scenario Monitoring Mechanism Broeikasgassen (maart 2011), gebaseerd op REF-scenario Milieuverkenning 2030
Glastuinbouw	VLIF-steun	Bottum-up, eigen methodologie mbv Milieukostenmodel Cfr. WM-scenario Monitoring Mechanism Broeikasgassen (maart 2011)

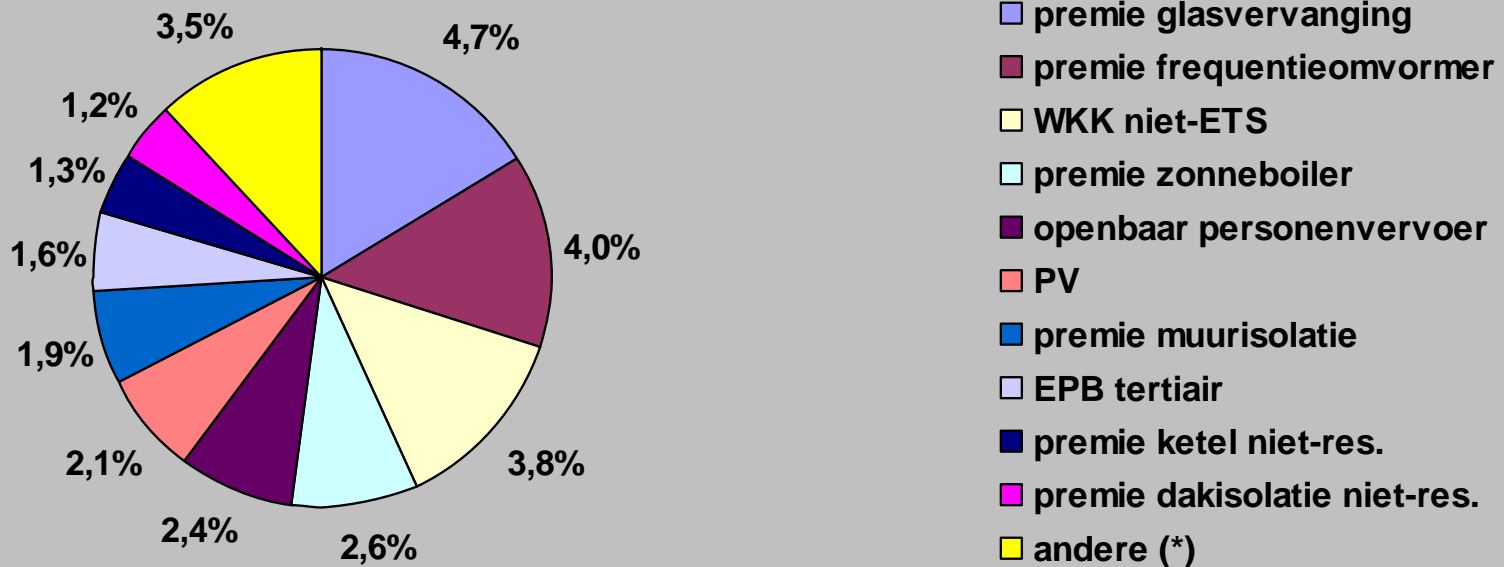
Verdeling totale berekende besparing (27.336 GWh) over sectoren

70% vd besparing tgv 6 maatregelen(pakketten)

2 ^{de} actieplan	GWh	% vd doelstelling	% vd tot. besparing	1 ^{ste} plan [GWh]
K55-E60 res.	4714	28	17	2018
Daling energie-verbruik/weg-km	4441	26	16	5293
Premie dakisolatie residentieel	4292	25	16	[2686 alle REG-ODV]
Premie ketelvervanging residentieel	2129	13	8	
VLIF-steun glastuinbouw	2091	12	8	2330
Audit- en benchmark-convenanten	1760	11	6	[enkel AC: 670]
Totaal	19.427	115	71	

Verdeling overige 30% vd tot. besparing

(*): E-peil premie, verlaging onroerende voorheffing, premie vloerisolatie, kortingbonnen, energiescans, premie relighting/newlighting, ventilatie met warmterecuperatie, promotie binnenvaart

Artikel 5. Energie-efficiëntie publieke sector

‘De lidstaten dragen ervoor zorg dat de publieke sector in het kader van deze richtlijn een voorbeeldrol vervult, ... dat de publieke sector één of meer maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie neemt... Deze maatregelen kunnen wetgevende initiatieven en/of vrijwillige overeenkomsten of andere regelingen met een vergelijkbaar effect omvatten’.

1. Energiezorg in gebouwen en het voertuigenpark van de Vlaamse overheidsdiensten
2. Samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen op vlak van milieu
3. Voorbeeldrol van de scholen
4. Energieprestatiecertificaat publieke gebouwen

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (1)

- Actieplan energiezorg 2006-2010 in Vlaamse overheidsgebouwen (in evaluatiefase)
  1. Creëren van een draagvlak voor energiezorg met structurele verankering ondersteund door de leidend ambtenaren
    - Voorbeeldfunctie energiezorg opgenomen in beheersovereenkomsten 2008-2010
    - Omzendbrieven (2008) met richtlijnen energiezorg voor ambtenaren en energieverantwoordelijken
    - Vanaf 2011: richtlijnen energiezorg in functiebeschrijvingen sleutelfuncties
  2. Registreren van het energiegebruik en uitvoeren energieaudits
    - jan. 2011: EPC obv registratie van gemeten energieverbruiken opgesteld voor 78 gebouwen/sites
    - 2011: raamcontract via AFM voor energie-audits en haalbaarheidsstudies alternatieve energievoorziening

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (2)

- Actieplan energiezorg 2006-2010 in Vlaamse overheidsgebouwen (in evaluatiefase)
3. Verminderen van het energiebruik door uitvoering plan van aanpak energiezorg
    - Maatregelen met prioriteit: thermostatische kranen, onderhoud, condensatorbatterijen
    - Toekomst: nieuwe maatregelen na uitvoering audits via raamcontract
    - Sensibilisering en informatieverspreiding naar ambtenaren en logistiek verantwoordelijken (affiches, studiedagen, folders)
    - 2012: campagne groene ICT
  4. Introduceren van milieuvriendelijke energie
    - Nieuwbouw: haalbaarheidsstudie m.b.t. alternatieve systemen voor energievoorziening

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (3)

- Actieplan energiezorg 2006-2010 in Vlaamse overheidsgebouwen (in evaluatiefase)

5. Nieuw actieplan

- Basis : Meerjarenprogramma Slagkrachtige overheid 2011-2014, sleutelproject 'Duurzaam optreden van de Vlaamse overheid', doelstelling: reduceren van het energieverbruik van de Vlaamse overheidsgebouwen tov 2009
- Informatiepunt, digitale wegwijzer voor sleutelfuncties (vorming, handleidingen, tips, instructies, goede praktijken)
- Monitoring, rapportering, meer interne en externe communicatie van gerealiseerde energiebesparingsacties
- Inhaken op Vlaams Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten
- Inhaken op actieplan bijna-energieneutrale gebouwen: vanaf 2019 alle nieuwe overheidsgebouwen bijna- energieneutraal + voorlopersbeleid wb grondige energierenovaties van bestaande gebouwen tot bijna- energieneutraal

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (4)

- Actieplan milieuzorg 2007-2010 in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid
  1. Beperken van het aantal (dienst)verplaatsingen
    - Stimuleren telewerk, omzendbrief van 2006
    - Centraliseren van gebouwen in buurt van (trein)stations
  2. Toepassen STOP-principe bij (dienst)verplaatsingen : Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Privé-vervoer
    - Bereikbaarheidsgids gebouwen en veilige fietsroutes op internet, beschikbaarheid fietskaarten Brussel
    - Monitoring van gebruik van vervoersmiddelen
    - Dienstfietsen
    - Gratis abonnement openbaar vervoer woon-werkverkeer
    - De Lijn: milieuvriendelijke uitbouw vloot, opleidingen energiezuinig rijgedrag, opvolgen brandstofverbruik

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (5)

- Actieplan milieuzorg 2007-2010 in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid
3. Dienstverplaatsingen met wagens gebeuren op de meest milieuvriendelijke manier
- Doelstelling 2010 : 80% van de nieuw aangekochte personenwagens hebben een ecoscore van minstens 66%, tov gemiddeld 52% in 2009
  - Rondzendbrief (2008) : ecoscore drempelwaarden
  - Ecoscores in raamcontracten dienstvoertuigen AFM
  - Pilootproject energiezuinig rijden bij beroepschauffeurs

1. Energiezorg Vlaamse overheidsgebouwen en voertuigenpark (6)

- Actieplan milieuzorg 2007-2010 in het voertuigenpark van de Vlaamse overheid

4. Nieuw actieplan

- Basis : Meerjarenprogramma Slagkrachtige overheid 2011-2014
- Meer sensibilisatie rond STOP-principe en verdere uitrol van telewerken
- Verhogen van de ecoscores bij aankopen nieuwe voertuigen, uitfaseren oudere wagens, pilootproject elektrisch rijden
- Sensibilisatie over energiezuinig rijden en raamcontract voor opleiding energiezuinig rijden
- Monitoren vlootgegevens, gemiddelde ecoscore en jaarlijks brandstofgebruik voertuigen
- Delen van dienstvoertuigen tussen entiteiten (autopool in elk VAC met centraal boekingsstysteem)

2. Samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen

---

- Samenwerkingsovereenkomst lokale besturen
  - Doelgroep gemeenten en provincies
  - Periode 2002-2007
    - 3 niveaus
    - cluster energie: 204 gemeenten en 5 provincies
    - cluster mobiliteit: 148 gemeenten en 5 provincies
  - Periode 2008-2013
    - Basis – en onderscheidingsniveau + projecten
    - In 2009
      - 268 gemeenten tekenden in 2009 in
        - 249 goedgekeurd voor energie
        - 244 goedgekeurd voor mobiliteit
      - 831 energie- en 504 mobiliteitsacties goedgekeurd
    - 339 energie- en 241 mobiliteitsprojecten (2008-2010)

3. Voorbeeldrol van de scholen

- Voorbeeldrol scholen
  - Subsidies voor energiebesparing
    - Programma binnen Agion
  - Bouw nieuwe energiezuinige schoolgebouwen
    - E70-norm voor scholen (1 januari 2008)
  - Subsidies opstart energieboekhouding, stookolieteller, afstellen verwarmingsinstallatie
  - Informatieverstrekking en vorming
    - Brochures met 20 tips voor een energievriendelijke school (2005)
    - Film An inconvenient Truth (2007)
    - 5 technische brochures (2008)
    - website www.ond.vlaanderen.be/energie
    - Technische opleiding energiecoördinator (2009-2011)
    - Gepland: opleiding energieboekhouding (2011-2012)

4. Energieprestatiecertificaat publieke gebouwen

- Energieprestatiecertificaten publieke gebouwen
  - EPC publieke gebouwen verplicht vanaf 1 januari 2009
  - Gebouwen groter dan 1000 m² die vaak door het grote publiek bezocht worden
  - Uit te hangen op duidelijk zichtbare plaats
  - EPC bevat kengetal + aanbevelingen
  - Opgemaakt door energiedeskundige type C of interne energiedeskundige
  - Eind 2010: 5989 gebouwen beschikken over EPC
  - Nieuwe richtlijn energieprestaties van gebouwen:
    - verlaging oppervlaktedrempel voorzien in wijzigingsdecreet:
      - 1 januari 2013: gebouwen groter dan 500 m²
      - 1 januari 2015: gebouwen groter dan 250 m²

Artikel 5. Energie-efficiëntie publieke sector – overheidsopdrachten (1)

‘Er worden tenminste 2 maatregelen gekozen uit de indicatieve lijst met maatregelen voor energie-efficiëntie bij overheidsopdrachten, die is opgenomen in bijlage VI’:

1. *Voorschriften voor het gebruik van financiële instrumenten voor energiebesparing, zoals energieprestatiecontracten;*
2. *Voorschriften voor de aankoop van apparatuur en voertuigen op basis van lijsten met energie-efficiënte produktspecificaties;*
3. *Voorschriften voor de aankoop van apparatuur die in alle modi een efficiënt energieverbruik heeft, ook in stand-by;*
4. *Voorschriften om bestaande apparatuur en voertuigen te vervangen door onder 2. en 3. opgesomde apparatuur;*
5. *Voorschriften voor het gebruik van energieaudits en de uitvoering van de daaruit resulterende aanbevelingen;*
6. *Voorschriften om energie-efficiënte gebouwen aan te kopen of te huren of voorschriften om aangekochte of gehuurde gebouwen energie-efficiënter te maken.’*

Artikel 5. Energie-efficiëntie publieke sector – overheidsopdrachten (2)

- Vlaams actieplan Duurzame Overheidsopdrachten (5 juni 2009) :
  - Doelstelling: 100% duurzame overheidsopdrachten tegen 2020
  - 4 opeenvolgende actieplannen
- Huidige aanbevolen instrumenten :
  - Handleiding Waardering van Kantoorgebouwen met o.a. energiecriteriën, maakt deel uit van elk bestek voor bouw, renovatie en huur van overheidsgebouwen
  - Rondzendbrief met ecoscoredrempelwaarden bij aankoop voertuigen & ecoscores opgenomen in raamcontract AFM
  - Producten in catalogoog ICT-dienstverlener voldoen aan energiecriteriën
  - Producttest OVAM met lijst van energiecriteriën voor bestekken
  - Milieukoopwijzer, gesubsidieerd door departement LNE
  - Gids voor duurzame aankopen, federale overheid. Wordt afgestemd op Vlaamse criteria.

Artikel 6.2 Energiedistributeurs en –leveranciers (1)

‘De lidstaten kiezen een van de volgende voorschriften die moeten worden nageleefd door energiedistributeurs en/of energieleveranciers:

- 1. ervoor zorgen dat aan hun eindafnemers energiediensten tegen concurrerende prijzen worden aangeboden;*
- 2. ervoor zorgen dat hun eindafnemers de beschikking hebben over onafhankelijk uitgevoerde energieaudits en/of maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie;*
- 3. de financiële middelen verstrekken aan fondsen en financieringsmechanismen gericht op de levering van energie-efficiëntiemaatregelen.’*

Artikel 6.2 Energiedistributeurs en –leveranciers (2)

De elektriciteitsdistributienetbeheerders hebben de verplichting om :

- dmv premies en acties primaire energie te besparen bij hun eindafnemers;
- energiescans uit te voeren bij huishoudelijke afnemers;
- een energieboekhoudsysteem aan te bieden aan onderwijs-, welzijns- en gezondheidsvoorzieningen;
- aan lokale besturen energieaudits, energieboekhouding, energiezorgsystemen en financieringsformules aan te bieden
  - Eandis : 507 ESCO-contracten (studie, projectuitvoering en TPF) in 110 gemeenten
  - Infrax: ESCO-contracten met 33 gemeenten

Artikel 6.3 Stimuleren energiedienstenmarkt (excl. energiebedrijven)

‘De lidstaten zorgen ervoor dat er voldoende stimulansen zijn voor andere marktdeelnemers dan energiedistributeurs en -leveranciers, bv. energiedienstenleveranciers, installateurs, energieadviseurs en consultants om energiediensten, energieaudits en energie-efficiëntiemaatregelen aan te bieden.’

- Regelgeving energieprestatiecertificaten
- Verplichte verwarmingsaudit
- Federaal: belastingvermindering energie-audits, FRGE
- Vlaams Energiebedrijf (regeerakkoord 2009-2014) : ESCO wordt uitgebouwd die energiebesparingen en duurzame energieprojecten in gebouwen faciliteert (o.a. gebouwen overheid, sociale woningen en scholen)

Artikel 7: Informatieverlening en adviesverstrekking (1)

‘De lidstaten zorgen ervoor dat informatie over mechanismen voor energie-efficiëntie en financiële en juridische kaders die worden vastgesteld ter verwezenlijking van de nationale indicatieve streefwaarde voor energiebesparing, transparant is en ruime verspreiding krijgt onder de betrokken marktdeelnemers.

‘ De lidstaten zorgen ervoor dat de energie-efficiëntie bij het eindgebruik sterker wordt gestimuleerd. De lidstaten zorgen voor geschikte randvoorwaarden en prikkels voor meer informatie- en adviesverstrekking door de marktdeelnemers aan de eindafnemers over energie-efficiëntie bij het eindgebruik’.

Artikel 7: Informatieverlening en adviesverstrekking (2)

- Particulieren – Promotie van REG en MVE
  - Publicaties
    - 325.000 gedrukte exemplaren in 2010
    - Groot aantal publicaties enkel digitaal downloadbaar
    - Verspreiding via lokale besturen, verenigingen, bedrijven en beurzen
    - Bereik van kansengroepen via informatie op maat
  - Website www.energiesparen.be
    - In 2010 110.000 bezoekers per maand
    - Zoekinstrument voor premies per gemeente
    - Investeringscalculator voor REG-investeren
    - Energieprestatieregelgeving en EPC uitgebreid
  - Mediacampagnes
  - Nieuwsbrieven (EPB, EPC, Milieuvriendelijke Energie)
  - Energieconsulenten

Artikel 7: Informatieverlening en adviesverstrekking (3)

- Particulieren – milieuvriendelijk rijgedrag en voertuigen
  - Samenwerkingsovereenkomst overheid, opleidingscentra, examencentra en milieubeweging rond milieuvriendelijk rijden
  - ECODRIVEN (Europees project, opgestart door BBL)
    - www.ecodriving.be : tips om zuiniger te rijden
  - Campagne ROB – www.ikbenrob.be
    - Bijkomende doelgroepen (vrachtwagenchauffeurs)
  - Move for Climate (Voka-Kamers van Koophandel Vlaams -Brabant)
    - Bewustzijn bedrijven en werknemers over invloed van verplaatsingen met de auto op klimaat aanscherpen
  - Ecoscore voertuigen (www.ecoscore.be)
    - via Brochures, folders, autotijdschriften en –websites gepromoot

Artikel 7: Informatieverlening en adviesverstrekking (4)

- Ondernemingen
  - Energieconsulenten sinds 2006
  - Zelfevaluatietool voor het energiegebruik binnen bedrijven inclusief aanbevelingen
- Onderwijs
  - MOS (voor lager en secundair onderwijs)
    - Thema energie en mobiliteit
    - Dikke-truiendag in scholen
  - Ecocampus voor hoger onderwijs
- Verenigingen
  - JeROM: integratie milieuzorg in werking jeugdgroepen
  - Digitale wegwijzer interne milieuzorg voor diverse organisaties
  - Vormingspakket “Kraak je energiekosten” door Ecolife
  - KWB: informatieavond + zelf zonnecollectoren bouwen
  - Vormingsdatabank Milieuverlicht Verbruiken
    - www.verlicht.be: overzicht van cursussen, workshops, lezingen om de ecologische voetafdruk te verkleinen

Verdere planning - toekomst

- Eindredactie van de verschillende plannen
  - Goedkeuring door Vlaamse Regering voorzien eind mei/begin juni 2011
- Integratie van de drie gewestelijke plannen en het federale deel binnen ENOVER
- Indiening van een nationaal actieplan bij de Europese Commissie uiterlijk op 30 juni 2011
- Volgende plan: 30 juni 2014
- Herziening ESD gepland
  - Eerste draft verwacht eind 2011